

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 8 listopada 1927 r.

o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. № 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Od chwili wybuchu wojny lub ogłoszenia mobilizacji potrzebne dla zaopatrzenia armji zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery mogą być uzyskane w drodze poboru.

Art. 2. Z chwilą wybuchu wojny albo ogłoszenia mobilizacji ogólnej albo częściowej powstaje z mocy samego prawa obowiązek odstępowania Państwu na jego żądanie i za stosownem wynagrodzeniem na własność tych zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, które zostaną w sposób niniejszem rozporządzeniem przepisany uznane za potrzebne i zdadne dla wojska.

We wszystkich innych organizacjach wojskowych przewidzianych wypadkach koniecznego zwiększenia liczebności stanu wojska, jak również gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, może Rada Ministrów wprowadzić powyższy obowiązek w drodze rozporządzenia.

Art. 3. Obowiązek, o którym mowa w art. 2, ciąży na wszystkich właścicielach i posiadaczach zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów z wyjątkami, przewidzianymi niniejszem rozporządzeniem.

Art. 4. Ustanie obowiązku, o którym mowa w art. 2, będzie zarządzone rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych.

Na obszarze wojennym ustanie i w razie potrzeby przywrócenie tego obowiązku może nastąpić również w drodze rozporządzenia Naczelnego Wodza.

Art. 5. Za zwierzęta pociągowe w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uważa się wszelkie zwierzęta, które w istniejących w Państwie stosunkach gospodarczych używane są do jazdy pod wierzch, w zaprzęgu lub jako juczne.

Za wozy uważa się wszelkie lądowe środki przewozowe, poruszane siłą ludzką lub zwierzęcą, wraz z przedmiotami, przeznaczonemi do ich utrzymania i użytkowania, nie wyłączając uprzęży.

Za pojazdy mechaniczne uważa się wszelkie środki komunikacji lądowej, z wyjątkiem taboru kolejowego, poruszane siłą motorową, wraz z przedmiotami, przeznaczonemi do ich utrzymania i użytkowania.

Art. 6. W czasie trwania obowiązku, o którym mowa w art. 2 ust. 1, wzbroniony jest wywóz zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów poza granice Państwa bez zezwolenia właściwych władz państwowych.

Rozporządzenie wykonawcze określi władze, upoważnione do udzielania zezwoleń, i tryb ich udzielania.

Art. 7. Obowiązkom, przewidzianym niniejszem rozporządzeniem, nie podlegają:

1) Prezydent Rzeczypospolitej w odniesieniu do zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, objętych etatem;

2) osoby, korzystające w myśl prawa międzynarodowego z prawa zakrajowości, w odniesieniu do zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, służących do użytku osobistego lub urzędowego tych osób i ich orszaku.

Art. 8. Od poboru i próbnego poboru wolne są:

- 1) ogiery i klacze pełnej krwi angielskiej oraz ogiery i klacze innych ras fizjologicznie czystego pochodzenia, posiadające zaświadczenia, uznane przez Ministerstwo Rolnictwa,
- 2) ogiery licencjonowane i klacze zarejestrowane, posiadające zaświadczenia, uznane przez Ministerstwo Rolnictwa,
- 3) zwierzęta, pracujące w kopalniach stale pod ziemią,
- 4) zwierzęta pociągowe poniżej 4 lat życia,
- 5) klacze wysokożrebne i klacze ze zrebietami.

Art. 9. Od poboru i próbnego poboru mogą być zwolnione te zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, za których zwolnieniem przemawiać będzie ważny interes publiczny.

Warunki zwalniania oraz tryb, w jakim orzeczenia o zwolnieniu będą wydawane, określi rozporządzenie wykonawcze.

Art. 10. Zastosowanie przepisów niniejszego rozporządzenia do zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, stanowiących własność Państwa lub stanowiących własność prywatną, lecz przez urzędy państwowe dla wykonywania czynności urzędowych zakontraktowanych, ureguluje rozporządzenie wykonawcze.

Art. 11. Na obszarze wojennym może być zarządzone przez władze wojskowe uchylenie wszelkich na zasadzie niniejszego rozporządzenia już udzielonych zwolnień od obowiązkowego świadczenia na rzecz Państwa.

Art. 12. Do występowania wobec osób w art. 3 wymienionych z żądaniem spełnienia ciążących na nich z mocy niniejszego rozporządzenia obowiązków uprawnione są władze administracji ogólnej. Do władz tych należy również nadzór nad należytem wykonaniem tych obowiązków, przyczem w razie potrzeby przysługuje im prawo żądania pomocy wojska w granicach przepisów o używaniu wojska do pomocy władz cywilnych w wypadkach wyjątkowych.

Na obszarze wojennym uprawnienia te mogą być przez Naczelnego Wodza przeniesione na władze wojskowe.

Art. 13. Ministrowie: Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Rolnictwa i Robót Publicznych mogą wydawać wszelkie zarządzenia, potrzebne do utrzymania ewidencji znajdujących się na obszarze Państwa zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Art. 14. W razie zarządzenia spisu zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów obowiązane są osoby w art. 3 wymienione na wezwanie właściwych władz administracji ogólnej zgłosić we właściwym urzędzie państwowym (komunalnym) wszystkie w ich posiadaniu znajdujące się zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery w czasie, przez władze te wskazanym.

Wymienione wyżej osoby mogą być również wezwane do zgłaszania we właściwym urzędzie państwowym (komunalnym) i w trybie, który będzie określony odpowiednim rozporządzeniem, zmian,

zaszłych od chwili ostatniego zgłoszenia w stanie posiadania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Sposób przeprowadzenia spisu i zgłoszenia zmian określa szczegółowo rozporządzenia wykonawcze.

Art. 15. W celu sprawdzenia zdatności zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla potrzeb wojska może być w odpowiednich odstępach czasu w całym Państwie lub w pewnych jego częściach zarządzony przegląd tychże.

W razie zarządzenia przeglądu osoby, wymienione w art. 3, obowiązane będą na wezwanie właściwych władz administracji ogólnej przedstawiać posiadane przez siebie zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery do przeglądu w czasie i miejscu, przez władze te wskazanym.

Przegląd dokonywany być ma przy uwzględnieniu interesu służby publicznej oraz warunków gospodarczych i lokalnych.

Od obowiązkowego dostawienia do przeglądu zwolnione są zwierzęta, wyszczególnione w art. 8.

W razie niewykonania obowiązku, o którym mowa w ustępie 2, oraz w wypadkach uzasadnionych wątpliwości co do istnienia warunków, zwalnających od przeglądu, może być zarządzone przymusowe dostawienie zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Art. 16. Przeglądu, o którym mowa w art. 15, dokonywają organa, powołane w tym celu przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych lub z Ministrem Robót Publicznych.

Organa te orzekają o zdatności przedmiotów świadczenia dla potrzeb wojska.

Orzeczenie to nie podlega zaskarżeniu.

Przy przeglądzie zwierząt pociągowych i wozów poszczególnych gmin powinien być obecny naczelnik odnośnej gminy względnie wyznaczony przez niego zastępca, który obowiązany jest udzielać wszelkich informacji, dotyczących zwierząt pociągowych i wozów z tej gminy.

Obowiązki i prawa organów, dokonywających przeglądu, oraz sposób jego dokonywania określi szczegółowo rozporządzenie wykonawcze.

Art. 17. Ogólny rozmiar zapotrzebowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, który w wypadkach, przewidzianych w art. 2, ma być pokryty w drodze poboru, ustala Minister Spraw Wojskowych.

Rozkładu powyższego zapotrzebowania na poszczególne województwa, powiaty i gminy dokonywają władze wojskowe według zarządzeń Ministra Spraw Wojskowych, wydanych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i zainteresowanymi ministrami, a na obszarze wojennym według zarządzeń Naczelnego Wodza. Gdy wzgląd na nieodzowną potrzebę wojenną tego wymaga, przysługuje Ministrowi Spraw Wojskowych prawo określania rozmiarów zapotrzebowania w poszczególnych powiatach i gminach.

Przy ustalaniu ogólnego rozmiaru zapotrzebowania oraz rozkładzie na województwa, powiaty i gminy winny być brane pod uwagę potrzeby gospodarki społecznej oraz zdolność świadczenia lud-

ności w granicach dopuszczalnych przez wzgląd na potrzebę wojska.

Art. 18. Pobór zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów może być zarządzony bądź na obszarze całego Państwa, bądź w pewnych tylko częściach jego i obejmować może wszystkie lub pewne tylko gatunki i rodzaje zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Odpowiednie zarządzenia wydaje Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, a na obszarze wojennym Naczelny Wódz.

Art. 19. W razie zarządzenia poboru osoby, wymienione w art. 3, obowiązane są na wezwanie właściwych władz przedstawić w miejscu i w czasie, przez władze te wskazanych, te z posiadanych przez siebie zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, które przy przeglądzie uznane zostały za zdadne dla potrzeb wojska, ponadto winny być do przeglądu i poboru przedstawione wszystkie te zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, które nie były do przeglądu przedstawione.

Postanowienie ustępu ostatniego art. 15 stosuje się także do poboru.

O ile pobór nie był poprzedzony przeglądem, mają być na wezwanie właściwych władz do przeglądu i poboru przedstawione wszystkie te zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery, które w myśl niniejszego rozporządzenia podlegają przeglądowi.

Art. 20. Pobór zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów przeprowadzają komisje poborowe w następującym składzie:

- 1) komisja poborowa zwierząt pociągowych:
  - a) przedstawiciel władzy wojskowej jako przedstawiciel władzy państwowej i przewodniczący komisji,
  - b) dwóch przedstawicieli samorządu powiatowego, a w miastach, wyłączonych ze związku powiatowego, dwóch przedstawicieli samorządu miejskiego,
  - c) lekarz weterynarii (lub podoficer weterynaryjny albo felczer weterynaryjny);

w razie dokonywania poboru wozów i upręży komisja urządza bez lekarza weterynarii;

2) komisja poborowa pojazdów mechanicznych i rowerów:

- a) przedstawiciel władzy administracyjnej, wyznaczony przez władzę wojewódzką administracji ogólnej, jako przewodniczący,
- b) przedstawiciel władzy wojskowej,
- c) przedstawiciel samorządu powiatowego, a w miastach, wyłączonych ze związku powiatowego, przedstawiciel samorządu miejskiego.

Nieobecność przedstawicieli samorządu nie powoduje nieważności orzeczenia komisji.

Przy poborze zwierząt pociągowych i wozów poszczególnych gmin powinien być obecny naczelnik odnośnej gminy, względnie wyznaczony przez niego zastępca, który obowiązany jest na żądanie prze-

wodniczącego komisji udzielać wszelkich informacji, dotyczących zwierząt pociągowych i wozów tej gminy.

Zakres działania i sposób urzędowania komisji poborowych oraz prawa i obowiązki ich członków i osób, w ich czynnościach udział biorących, określi szczegółowo rozporządzenie wykonawcze.

Orzeczenie o konieczności pobrania odnośnego przedmiotu świadczenia zastrzeżone jest decyzji przedstawiciela władzy wojskowej, który przy poborze zwierząt pociągowych za podstawę orzeczenia powinien przyjąć opinię lekarza weterynarii.

Orzeczenie to nie podlega zaskarżeniu.

Art. 21. Za odstąpione przy poborze Państwu na własność zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery otrzymują ich właściciele względnie posiadacze bezzwłocznie wynagrodzenie w gotówce, względnie asygnatą płatną w każdej kasie skarbowej, której realizacja przez Skarb Państwa winna być dokonana najdalej do 4 tygodni. W razie niedotrzymania terminu zapłaty z winy władz państwowych należą się stronie ustawowe odsetki zwłoki od ostatniego dnia płatności.

Wysokość wynagrodzenia w myśl ust. 1 określa komisja poborowa na podstawie cennika, wydanego przez Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, Ministrem Rolnictwa, Ministrem Robót Publicznych i Ministrem Przemysłu i Handlu względnie z innymi ministrami, właściwymi dla odnośnego przedmiotu świadczenia.

W wypadkach, gdy chodzi o przedmioty, nieobjęte cennikiem, wysokość wynagrodzenia oznacza komisja poborowa na podstawie wniosków biegłych, wyznaczonych przez wydziały powiatowe, a w miastach, wydzielonych ze związku powiatowego, przez magistraty.

Wysokość cen, ustalonych tak przez biegłych, jak również przez cenniki, winna odpowiadać cenom targowym.

Art. 22. Osoby w art. 3 wymienione nie mogą być zmuszone do wypełnienia obowiązku świadczenia, jeżeli przy poborze nie otrzymały wynagrodzenia w gotówce względnie asygnaty do kasy skarbowej.

Art. 23. Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych może zarządzić w czasie pokoju w poszczególnych częściach Państwa próbny pobór zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów.

Przedstawione do próbnego poboru zwierzęta pociągowe, wozy, pojazdy mechaniczne i rowery zostaną po ich przeglądzie przez komisje poborowe albo niezwłocznie posiadaczom zwrócone, albo zatrzymane przez władze wojskowe na przeciąg nie dłużej dni 14.

Postanowienie ustępu ostatniego art. 15 stosuje się także do próbnego poboru.

Posiadacze zatrzymanych przy poborze próbnym zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów otrzymują stosowne wynagrodzenie.

W wypadkach uszkodzenia lub zniszczenia zatrzymanych przy próbnym poborze zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów

przysługuje posiadaczom tychże odpowiednie odszkodowanie.

Sposób ustalania i wypłaty wynagrodzenia względnie odszkodowania ze Skarbu Państwa określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 24. Roszczenia do Skarbu Państwa z tytułu dopełnienia obowiązków, przewidzianych w art. 2, winny być pod rygorem ich utraty zgłoszone najdalej w ciągu roku od terminu, określonego w myśl art. 4.

Roszczenia do Skarbu Państwa z tytułu dopełnienia obowiązku, przewidzianego w art. 23, winny być pod rygorem ich utraty zgłoszone najdalej w ciągu 3 miesięcy od dnia zwrotu przedmiotu świadczenia względnie od zawiadomienia o jego zniszczeniu.

Art. 25. Powództwa przeciwko Skarbowi Państwa z tytułu niedostatecznej wysokości przyznanego wynagrodzenia względnie odszkodowania mogą być zgłaszane w drodze sądowej w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania zawiadomienia o decyzji w sprawie przyznania wynagrodzenia względnie odszkodowania.

Art. 26. Osoby w art. 3 wymienione ponoszą:

1) koszty i ryzyko, połączone z dostawieniem zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów oraz ich utrzymaniem do chwili przedstawienia ich do przeglądu, poboru lub próbnego poboru, tudzież koszty i ryzyko w drodze powrotnej od chwili zwolnienia tych przedmiotów z przeglądu, poboru lub próbnego poboru;

2) także koszty i ryzyko w przewidzianych w art. 15, 19 i 23 wypadkach przymusowego dostawienia do przeglądu, poboru lub próbnego poboru, o ile stwierdzony zostanie brak przyczyn, zwalniających od obowiązku przedstawienia do przeglądu, poboru lub próbnego poboru; koszty te będą ustalane i ściągane przez władze administracji ogólnej.

Gminy obowiązane są dostarczyć bezpłatnie lokali i placów, potrzebnych do przeprowadzenia przeglądu, poboru lub próbnego poboru.

Wszelkie inne z zastosowania niniejszego rozporządzenia wynikające koszty obciążają Skarb Państwa, z wyjątkiem kosztów podróży i diet funkcjonariuszy ciał samorządowych, które pokryte być mają z budżetu ciał samorządowych.

Art. 27. Osoby, uchylające się od spełnienia obowiązków niniejszem rozporządzeniem przewidzianych, jak również przepisami o prowadzeniu ewidencji zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów, wydanymi na podstawie art. 12, lub podające przy zarządzonej w myśl art. 13 spisie niezgodne ze stanem rzeczywistości szczegóły, będą karane w drodze administracyjnej grzywną do wysokości wartości odnośnego przedmiotu świadczenia lub aresztem do 6 miesięcy; w wypadkach szczególnie ciężkich uchybień mogą być zastosowane obie kary.

W wypadkach niedostarczenia bez usprawiedliwionych powodów przedmiotu świadczenia do poboru (art. 19 ust. 1) można obok wymienionych kar

orzec także konfiskatę przedmiotu przestępstwa, a jeżeli przestępca nie jest jego właścicielem, karę pieniężną, równającą się wartości tego przedmiotu.

Do orzekania o czynach karalnych, przewidzianych niniejszem rozporządzeniem, powołane są władze powiatowe administracji ogólnej.

Przeciwko orzeczeniu władzy powiatowej administracji ogólnej można w ciągu dni 7 od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy żądanie przekazania sprawy właściwemu sądowi powiatowemu (pokoju), który postąpi wedle przepisów postępowania, obowiązujących dla I instancji sądowej. Wyrok sądu okręgowego, wydany w II instancji, jest prawomocny.

Na obszarze mocy obowiązującej niemieckiej ustawy postępowania karnego z roku 1877 stosuje się przepisy o policyjnych rozporządzeniach karnych.

Odwołanie do sądu nie wstrzymuje ściągnięcia grzywny.

O wykonanie kary pozbawienia wolności władza administracyjna zwraca się do właściwego sądu powiatowego (pokoju) miejsca pobytu skazanego, przesyłając w tym celu sądowi akta sprawy.

Art. 28. Rozporządzenie niniejsze nie wyklucza możliwości stosowania do zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 sierpnia 1927 r. o rzeczowych świadczeniach wojennych (Dz. U. R. P. № 79, poz. 627).

Art. 29. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych i Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z innymi zainteresowanymi ministrami.

Art. 30. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie traci moc obowiązującą ustawa z dnia 21 lutego 1922 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociagowych i wozów na rzecz Państwa (Dz. U. R. P. № 21, poz. 166) i rozporządzenia, wydane na jej podstawie.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister: *K. Bartel*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Skarbu: *G. Czechowicz*

Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Dr. Dobrucki*

Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski*

Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski*

Minister Komunikacji: *Romocki*

Minister Robót Publicznych: *Moraczewski*

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Dr. Jurkiewicz*

Minister Reform Rolnych: *Witold Staniewicz*

Minister Poczty i Telegrafów: *Bogusław Miedziński*